

Fra Embeds-Arkivet.

Ved Pastor *Gustav Schovsbo*, Nørre Aaby.

1. Et lille Interiør fra 1791.

Ja, det er ikke nogen Idyl, jeg indbyder Læseren til. Det plejer Interiører jo ellers at være.

Men dette lille Besøg i danske Kirker for ca. 130 Aar siden virker nærmest haarrejsende. Og man glæder sig over, at de »gode, gamle Tider« dog i nogle Henseender staar tilbage for Nutiden.

D. Kongl. D. Cancellies P. M. af 24de Sept. 1791.

Angaaende Kirkernes Tilstand p. adskillige Stæder i Riiget har Cancelliet modtaget et Andragende, som i det væsentlige er af følgende Indhold:

Foruden at adskillige Kirker ickuns hvert 14 eller 15 Aar skal blive (under Navn af Hovedreparation) kalkede udvendig, skal den indvendige Reparation endnu være slettere; da Væggene skal være deels sorte, deels grønne, Bænkene gamle og forfaldne; j mange Kirker skal der ingen Knæfald være, saa at Bønderne, naar de bøye Knæ, ligge ofte paa den blotte og vaade Jord; Kirkegulvet skal mange Kirke-Eyere have ladet belægge med store og ujævne Kampesteene for at spare Muursteene eller nogle Tylter Fielle, hvormed disse Gulve i forrige Tiider skal have været belagte; Vinduerne skal paa mange Stæder være tilmuurede, og de faa Stæder, hvor nogle ere, skal Glasset være meget usselt og forbrændt, saa den bedste Lysning haves fra de Stæder, hvor Ruderne ere ude. — Alterklæde skal der mange Stæder intet være af, og

Messeklæderne pialtede og lappede; — Tagene og Lofterne skal, ved Mangel af Eftersyn, være i den Forfatning, at Meenigheden i Regnvejir icke kand undgaae at blive vaade, uden ved at forlade deres Pladser. — Vaabenhuusene skal mangle Lofte, saa at Kirkegangskonerne staae fare for at miste deres Helbred. — Reenholdelsen skal være saa maadelig, at der i nogle Kirker icke bliver fejjet, uden naar der skal holdes Visitats, hvorfor det tillige er bragt i Forslag, at Degnene maatte tillægges 3 à 4 R for hver Kirke 4 Gange om Aaret at lade feje ved Hielp af Sognefolkene, samt at det under en anseelig Mulkt maatte befales Kirke-Ejerne hvert 3^{die} eller 4de Aar at lade Kirkerne kalke indvendig. — Stoelestader skal der i mange Kirker mangle, især hvor Herremændene have ladet sig indrette store indelukte Stoele, i hvilken Andledning er foreslaaet, at naar disse stole icke vare 20 Aar gamle, skulle [de] nedbrydes, paa det Meenigheden icke skal betages dens Plads; samt at der af Kirke-Ejeren og Præsten med Medhielperne skulde indrettes ordentlig Register over Stolestaderne, hvorved hver Gaardbeboer kunde faae 2de Karle- og 2 Qvinde-Stader, samt hver Huusmand 1 Stade af hvert Slags, foruden en Stoel til Almissemissem; og hvor der manglede Rum, skulde Kirke-Ejeren, efter Amtmandens og Provstens Anviisning, bygge Pulpiturer, da mange saadanne skal være nedrevne. — Klockerne skal paa mange Steder deels være revnede, deels hænge saaledes, at Meenigheden icke kand høre dem; Og da nogle Kirke-Ejere skal have fundet for godt at sætte en ubillig Taxt paa Klockerne ved Liigbegiængelserne er der begiært, at Bønderne maatte (hvor der kun er een Klocke) nyde samme frie, ligesom den Norske Bonde. — Mange Kirkegaarde skal mangle Porte og Laager, ja der skal adskillige Stæder drives ubillig Handel med det Græs, som voxer paa Gravene, hvorved disse af Qvæg blive nedtraadte, og Sviin gives Anledning til at oprode de Dødes Legemer. — —

Paa Grund heraf forlanges der, at ligesom en Forordn. 1734 er udkommet for de Norske Kirkers Eyere, der nu maatte udkomme en Forordn., som satte Grændser for de Danske Kirke-Ejeres Omgang med Kirkernes Indkomster; hvorhos følgende Poster endnu ere indstillede til nærmere Overvejelse.

1. At der for hvert Proustie maatte indrettes paa Kirke-Ejernes Bekostning en ordentlig Protokol, hvorudi den aarlige Synds-

- Forretning blev paa Stedet indført. Men førend samme skedte, skulde næstforrige Aars Mangels-Poster stykkeviis eftersees og annoteres hvorvidt de vare istandsatte eller icke.
2. Da Prousten aarlig faaer Visitatz Penge, skulde Synet holdes af ham selv med 2de af Herreds Retten udnævnte kyndige Mænd imod at nyde 3 $\frac{1}{2}$ daglig i Diæt-Penge og frie Befordring fra Stæd til andet, hvilke Omkostninger skulde repareres paa Kirkernes Hartkorn.
  3. At det skulde Meenigheden af Prækestolen tilkiendegives, hvad Dag og Klokeslet Kirkesynet skulde holdes, og skulde Kirkepatronen eller hans Forvalter under Mulkt indfinde sig; Synsforretningen samt Efterretning, hvorvidt forrige Aars Mangels-Poster vare istandsatte, skulde betimelig indsendes til Stiftamtmanden, at de derfra inden hvert Aars 31te Martij kunde være indkomne i Cancelliet til Revision; Og til de Udgifters Bestridelse, som denne Revision ville foraarsage, skulde KirkeTienden, som i 30 Aar skal være stegen til meere end det dobbelte, paalægges en aarlig Afgift af 1 $\frac{1}{2}$ af hver Tde. Hartkorn, den er anslaget for.
  4. At det maatte forbydes Kirke-Eyerne at drive Aager og Profit med Kirkernes Græs, men lade dem beholde samme ubeskaaret, hvorved Gravene icke vilde blive saa vanskelige at grave om Vinteren; iligemaade at Herremændene icke, saaledes som de nu ofte skal gjøre, uden Kongel. Tilladelse maa bortsælge Kirke Skylden fra Kirkerne, men at de, som maatte have foretaget saadant, skulde mulkteres paa 10 à 20 Rdr. S. for hver Tde. Hartkorn, de saaledes have bortsolgt, og tillige udlægge ligesaa godt og beqvemt Hartkorn.
  5. At det maatte forbydes Kirke-Eyerne at fremkomme med Ansøgninger om Nedbrydelse, Blyets Aftagelse og Hvelvingernes Nedtagelse, da saadant icke alleene foraarsager Vanziir, men Bønderne tvinges derved til, foruden at nedbryde deres Kirker, med stor Besværlighed at bortkiøre Blyet og andre Materialier til langt bortliggende Ladepladser.
  6. Endelig begiæres, at denne Forordning maatte blive læst af Prædikestolene.

— I hvilken Anledning man tjenstlig udbeder Deres Høyærværdigheds Betænkning om det Heele, samt derhos een af ved-

kommende Provster forfattet nøyagtig Beskrivelse over Enhver Kirkes Tilstand i det Dem anfortroede Stift. —

Det K. D. Cancellie, d. 24. September 1791.

Brandt. Schou. Colbiørnsen. Reiersen.

Til Biskop Doctor Theologiae Hr. T. Bloch.

Først den 19. Februar 1861 blev disse Forhold ordnede ved den Synslov, som endnu er gældende.

---

2. Et Spørgsmaal.

Jeg finder i en gammel Protokol denne Cancellie-Skrivelse af 25. Dec. 1809:

Kongen har allernaadigst tilladt, at enhver uden Undtagelse til Liigs Begravelse maae bruge Ligkister af Vidier eller Straae, naar det blot iagttages, at begede Træe-Kister bruges i de Tilfælde, som ved Forord. af 17de April 1802 § 6 ere bestemte.

Er der nogen af dette Aarsskrifts Læsere, som kan oplyse, om disse Ligkister er bleven anvendte paa hans Egn?

G. Schousbo.
